

Ibsen és Csehov drámái

Polgári dráma a XIX. század
második felében

A polgári dráma

Nincsenek benne...

- ...nagy drámai konfliktusok => ez a polgári életből is hiányzik
- ... nagy drámai jellemek
- ... valódi drámai témák

A polgári dráma

- A polgári világban a tragikus pátosz helyett sokkal gyakrabban találkozunk a **kisszerűséggel**.
- Diderot teremti meg a „**komoly vígjáték**” elméletét, hogy a polgári problémák is színpadra kerülhessenek.
- A XIX. század folyamán azonban a polgári dráma „**jól megcsinált**” szalondrámává válik.

A polgári dráma reformja

Anton Pavlovics CSEHOV

=> drámaiatlan dráma

- **Férfi-drámák**

- Ivanov
- Platonov
- Ványa bácsi

- **Nő-drámák**

- Sirály
- Három nővér
- Cseresznyés kert

A polgári dráma reformja

Henrik IBSEN

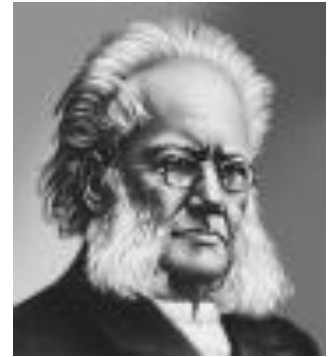
=> analitikus dráma

Csehov

- realista társadalomkritika az orosz világról
- ⇒ távlattalanság
- ⇒ orosz „állóvíz” élet
- ⇒ azt írja le, amit lát
- ábrázolásmódja:
REALISTA + GROTESZK

Ibsen

- realista társadalomkritika a skandináv világról
- ⇒ individualizmus kérdése
- ⇒ generációs problémák
- ⇒ kérdéseket feszeget
- ábrázolásmódja:
REALISTA + SZIMBOLIKUS

Csehov

DRÁMAIATLAN DRÁMA
v. anti-dráma

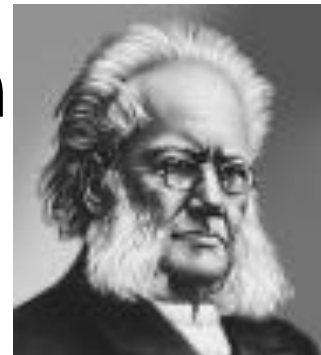
Hétköznapi történet, a tragikum belesimul a mindennapokba

⇒ nincs igazi tragikum

...nincs értékvesztés

... nincs valódi érték

Ibsen

ANALITIKUS DRÁMA
(vö. Szophoklész: Oidipusz)

Hétköznapi történet – némi tragikus ízzel. Ibsen figurái lázadnak, ámde lázadásuk kiúttalan.

⇒ létük korlátai ellen lázadó átlagemberek

Szerkezet

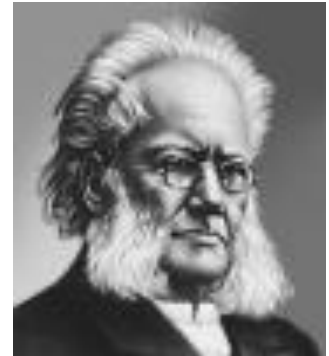

Csehov

- Nincs vagy karikírozott:
  - az **állóvízbe** „berobban” valaki
  - nincs igazi konfliktus
  - nincs igazi tetőpont, vagy komédiába fullad
  - megoldás sincs => minden folytatódik tovább
- 4 állóképszerű felvonás

Ibsen

- A **múlt eseményeinek** feltárása hozza létre a kompozíciót
  - **Jelenbeli aktuális esemény** indítja el a múlt elemzését
- ⇒ tér és idő szoros egysége
- ⇒ A darab valódi témája a múlt eseményeinek elemzése és hatása a jelenre.
- 5 felvonás

Szereplők

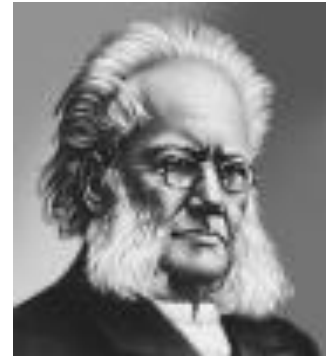

Csehov

„felesleges emberek”

- ⇒ nincsenek drámai jellemek
- ⇒ a szereplők kisiklott életet élők, akik sorsukba beletörődnek

Ibsen

lázadó átlagemberek

- => parodisztikus és tragikus is egyben lázadásuk
- => létproblémákat feszeget

Dikció

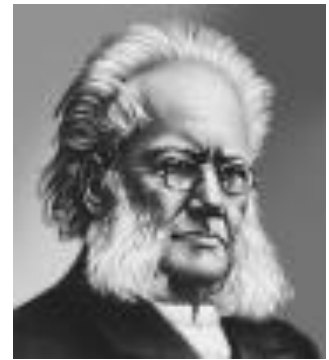
Csehov

- A dialógusok nem sodró erejűek.
- Többnyire csak fecsegnek a szereplők.
- Elbeszélnek egymás mellett.

=> főleg **MONOLÓGOK**

kifelé mutatott én ↔ valódi én

=> így nem is lényeges, mit mond

Ibsen

- A dialógusok előre viszik a cselekményt.
- A dialógusokból tárul fel a múlt.
- A dialógusok révén módosul a szereplőkről, illetve egymás közti viszonyukról alkotott kép.

=> feltáruznak a **rejtett motivációk** (Freud, Jung)

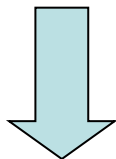
Személyiség

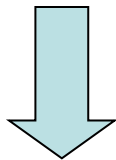

Csehov

kifelé mutatott én ↔ valódi én

tudatosan és ösztönösen titkolt
elemek

a személyiség magva elérhetetlen

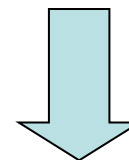
- Dancsenko: „víz alatti áramlás”

- A szereplők tettei pótcselekvések =>
életük is puszta PÓTCSELEKVÉS.

Ibsen

⇒ feltárulnak a rejtett
motivációk

Freud mélylélektana
Jung tanai

Eszközök

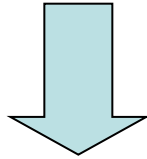

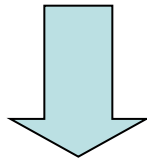

Csehov

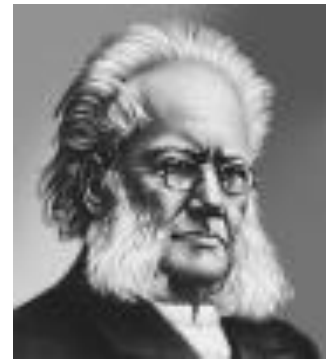
a helyszínek és az idő
egyaránt impresszionista
háttérként szolgál

Hangulatszínház

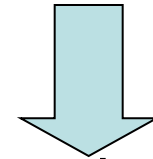

A valóságot is csak hamis
tudati formában tudjuk
elsajátítani.

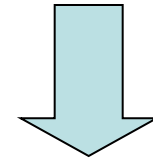

Ibsen

a tudat rejtett magva
szimbólumok segítségével
nyilvánul meg

szimbólumok tárják fel a
kimondhatatlant és
kimondatlant

Szükségünk van a megszépítő
ÉLETHAZUGSÁGOKra

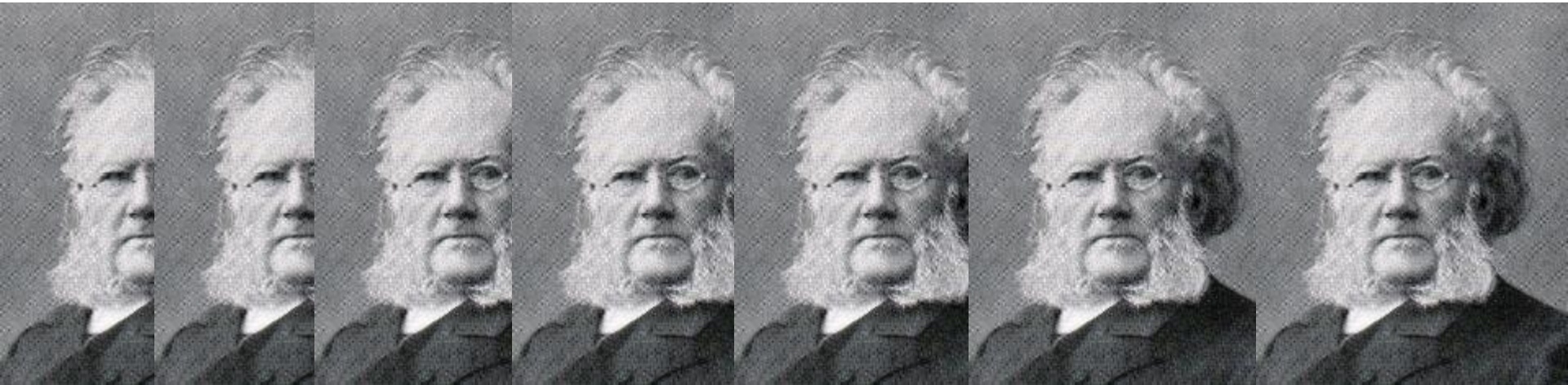
Csehov

- **komédiá**nak szánta színműveit, melyekben az orosz élet elé tart görbe tükröt
  - ⇒ a tolsztoji „másokért szenvedni” elv paródiája (Ványa bácsi)
  - ⇒ molière-i alapszituáció paródiája: a fiatalok lázadása az öregektől való függés ellen (Ványa bácsi és Szonja lázadása)

Ibsen

- Drámái **tragikomikus** színezetűek, azonban a létproblémák révén esetenként **tragikus színezet**et nyernek.

Vége